

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 450 fil.

☐ ☐

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

☐ ☐

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Carmen Sylva.

Regina-poetă a României, a cărei glorie literară a trecut, de mult, peste marginile regatului român, împlinește *șeptzeci de ani*.

E o vârstă respectabilă aceasta, — una din acele pietri demarcatoare, la marginea drumului — în fața căreia trecătorul trebuie să-și oprească pasul și să-și dea seama de importanța clipei, ce zboară.

Ne oprăm și noi și privim în urmă.

Vedem, în trecut nu chiar îndepărtat, skaterile multe și grele ale fraților noștri de sânge, înghe-nunchiați sub lăcomia vecinilor dela Petersburg și Constantinopol și sub aceea a neînțelegerilor și desbinărilor interne.

De abia licăria din când în când câte un luceafăr mai luminos în bezna acestei nopți, ce părea, că nu se mai isprăvește niciodată.

În jumătatea a doua a veacului trecut s'au făcut cei dintâi pași hotărâți pentru o viață conștientă și demnă. Milcovul, ce despărțea Oltenia de Moldova, a fost sorbit cu grabire — cum zice poetul — și hora Unirii s'a încins pentru întâia dată, în proporțiile ei majestuoase, dela Ceahlăul Moldovei până la mare și până la Porțile de fier.

Spiritul acesta al unirii frățești a trezit la nouă viață pe frații din regat.

Și a venit atunci un prinț, care a întrunit dragostea tuturor, s'a pus în fruntea poporului tinăr, și după botezul de sânge dela Plevna și Grivița și-a pus pe cap coroana independenței, coroana de oțel, turnată din tunurile cucerite dela dușman, pe câmpiile de glorie ale Bulgariei.

Tinera Doamnă a luat și ea parte la această renaștere, legând

rănilor vitejilor doborâți în luptă, veghind la căpătâiul lor, aplecându-se asupra pieptului rănit și ascultând svâcnirile inimelor. Dumnezeu i-a dat intuiția rară de a *înțelege* în curând svâcnirile acestor inimi sângerânde, și de a le tălmăci în scrisul ei vrăjit și în numărările ei acte de caritate.

Așa a scris Ea „Povestile Peleşului” și toate celelalte pagini minunate, ce au stors admirația lumii întregi și așa a împrăștiat comoara inimei ei, dela îngrijirea răniților pe câmpul de luptă, dela seria lungă de instituțiuni culturale și umanitare, până încoace, la „Vatra luminoasă”.

Augustul ei soț a dat țării oastea vitează, ce a uimit Europa cu prilejul campaniei din Bulgaria, — a sprijinit mișcarea științifică până sus la Academia română; iar Ea s'a îngrijit de săraci și s'a interesat, cu multă dragoste, de mișcarea literară și artistică, sprijinind pe protejații Muzelor, fiind și ea născută în Arcadia!

Sub o astfel de ocârmuire, țara s'a dezvoltat cu o repeziciune atât de uimitoare, încât toate glasurile potrivnice au amuțit, în fața progreselor netăgăduite, la cari s'a avântat acest regat, atât de puțin conșiderat până mai ieri-alaltăeri.

Recunoștința țării nu a întârziat nici ea. Azi, părechea regală din țară, e încunjurată de o dragoste și venerație fără păreche, din partea supușilor credincioși.

În omagiile ce se depun la picioarele reginei-poete septagenare, ne cerem și noi partea noastră de admirație.

Tratatul româno-maghiar.

(Comunicat oficial). Suntem autorizați a declara, că toate știrile ziarelor ungurești referitoare la tratativele între reprezentanții partidului național român și premierul ungar, în cât acelea privesc meritul chestiunii, sunt

absolut fără nici un temei. Adevărul este că reprezentanții noștri au avut în 22 Decembrie n. a. c. o convorbire mai lungă cu d. conta Ștefan Tisza, fără a se ajunge însă la fixarea vre-unui rezultat fie pozitiv fie negativ. Consfăturile se vor continua în prima jumătate a lunii viitoare. În stadiul de acum al acestor tratative nimeni nu poate fi îndreptățit a conchide fie la eşuarea, fie la isbucirea lor. La timpul său se face în chestie deplină lumină.

Primejdia autonomiei catolice.

O foaie din Budapesta, ocupându-se de stadiul în care se află de prezent autonomia catolică, constată, că în fața înființării autonomiei s'au ivit greutăți neașteptate, Episcopatul român greco-catolic cere pe sama provinciei metropolitane gr. cat. române autonomie independentă bisericească. Foaia respectivă constată pe baza unor informații din sursă autentică, că la cazul înființării autonomiei bisericești gr. cat. române, prelații români pretind și cuota proporțională din fondurile religioase catolice. În fața acestora s'a zătonit deocamdată chestia înființării autonomiei catolice, a cărui principal scop a fost dintru început, ca în cadrele aceleia se între și provincia metropolitană română.

După informațiile ce le avem știrea de mai sus întru atât acoperire adevărul, că prelații noștri au intervenit în mod foarte hotărât la guvern, că la cazul înființării autonomiei catolice, provincia noastră metropolitană în urma poziției ei de drept publică să aibă autonomie ei separată. Împotriva acestei atitudini a prelaților noștri până acum dificultăți principiare nu s'au ridicat. Altcum greutatea cea mai mare e, că la Roma încă nu s'au împăcat cu ideea unei autonomii catolice în Ungaria peste tot.

Ministrul prezident francez Doumergue despre români și România.

În expozeul său d. primministru Doumergue vorbind despre principele de Wied viitorul regent al Albaniei a spus, că Franța a primit cu însuflețire candidarea numelui principe la tronul albanez. Franța e încântată de faptul, că principele de Wied este înrudit cu familia regală română. Să bucură de prilejul ce i-s'a dat acum, ca să-și exprime admirația sa față de poporul românesc, care prin vitejia și prudența sa a creat ecuilibrul în peninsula balcanică. România prin acest fapt poate contra în totdeauna la recunoștința marilor puteri și în deosebi Franța admiră munca civilizatorică, ce-o îndeplinește aceasta țară latină la gurile Dunării.

Să mântuim Ardealul. Sub titlul acesta s'a pornit în Cluj într-o formă hotărâtă mișcarea nemeșilor, de a mântui proprietățile mari și mijlocii nemeșesti cu orice preț. Lupta s'a deschis împotriva românilor, despre cari contele Bethlen István într-o broșură tendențioasă a spus, că în cursul celor 5 ani din urmă au cumpărat mai multe zeci de mii jugăre dela proprietari unguri scăpătați din Ardeal. S'a lansat ideea ca proprietarii și conții, cari au moșii prin ținuturi ungurești să și le vândă elementului maghiar, iar cu banii căpătați să și cumpere proprietăți prin ținuturi românești. Acum să anunță, că contele Ladislau Károlyi s'a vândut moșia sa dela Derekegyháza cu 20 milioane coroane și în schimb a cumpărat în Ardeal și pe câmpie cam 10 mii jugăre. Moșiile cumpărate sunt în hotărâle comunelor Buza, Sân Mateiu, Lumperd și altele. Moșiile au costat 5 milioane coroane. Li dorim să prospereze ca ceilalți.

Reuniunea femeilor române din dieceza Gherlei.

Abia a trecut un an, de când dieceza noastră e fericită a avea în frunte pe ilustrul episcop Vasile și o regenerare vădită bisericească și culturală se poate observa în Gherla și în întreaga dieceza. Abstrăgând dela vizitația canonică din Maramurăș, care a fost și are să fie de o însemnată istorică în reînnoirea bisericească și cultural-națională a Maramurășului, abstrăgând de fundațiile, ce le-a făcut în așa scurt timp pentru dieceza, dorul de-a vedea în o stare cât mai înfloritoare cea mai mare eparhie a provinciei metr. gr.-cat îl face să gândească zi și noapte la noi mijloace de înflorire a bisericii și prosperare a neamului. Anul

trecut s'a îngrijit deja să se înființeze o reuniune de femei în Gherla. Aceasta avea să fie însă numai pregătitoarea reuniunii celei mari, care sa se estindă asupra diecezei întregi, căci întreaga dieceza vrea să o vadă prosperând. A fost fericit a afla apoi o inimă nobilă de femeie, a dnei Elena Hossu Longin, care ca fică a diecezei a înțeles planurile ilustrului arhiepiscop și a făcut începutul prezentând și un proiect de statute preluat de dl Constantin Lucaciu.

Revăzute statutele a încredințat reuniunea de femei din Gherla cu convocarea adunării de constituire. Aceasta s'a convocat pe 21 Dec. 1913. Ilustritatea Sa a ținut cu tot prețul să fie de față și chiar intrerupându-se ședințele delegațiilor a alergat, deși bolnav, acasă, ca să fie de față.

Dame încă s'au prezentat în număr frumos în urma apelului trimis. Au fost de față dnele: Maria Cosma n. Dragoș, Șimleu, Elena Hossu Longin, Deva. Eleftera Dr. Mihali, Dej. Laura Dr. Pop și dsoara Laura Pop, Zelau. dna dr. Colceriu, dna Sigismund Pop, Cehul Silvaniei, dna Sultana Halița Năsăud, dna George Stanciu, Bistrița, dna dr. Victor Onișor, Bistrița, Camila dr. George Linul, Bistrița, dna Leontina Boroș și Mărioara dr. Filipan, Dej, dna Teodor Șimon, Năsăud, dna Dragoș, Sântejude, dna Cupșa, Feldioara, dna Ciciovan, Chirău, dsoara Ella Micle Chirău, Ottilia Pușcariu Sântejude, și dsoara Paulina Huza Dej. Din Gherla au fost de față dnele: Pordea, dr. Alex. Gheție, Victoria Karșai, Roza Vajda, Silvia Pop, Alexandrina Macavei, surorile Nicoară, Iuliana Moldovan, Ana Mărginean, Terezia Santa și Valeria Széles.

Au fost și dñii Andrei Cosma Șimleu, Francisc Hossu Longin Deva, dr. Gavril Tripon Bistrița, Alex. Halița, Emil Domide Năsăud, Constantin Lucaciu, Dorolț etc.

După 11 ore întruniți în hotelul „Coroana” dna convocatoare propune să se aleagă o comisie, care să invite pe Preasfinția Sa la adunare. Comisia se alege în frunte cu dna și dl Cosma.

Sosind Preasfinția Sa, între aplauze frenetice, dna Victoria Karșai salută oaspeții și mulțumește Preasfinției Sale, că le-a dat ocaziunea să se întrunească pentru realizarea unui scop atât de nobil. Schițează scopul reuniunii și îndeamnă la conlucrare intensivă pentru atingerea idealului măreț.

Preasfinția Sa adânc emoționat mulțumește pentru salutarea dnei convocatoare. Spune cum s'a gândit deja când a luat conducerea acestei eparhii, că pentru înflorirea bisericii și prosperarea neamului românesc, — cari trebuie să fie în strânsă legătură — va trebui să recurgă la sprijinul femeii române, care poate să facă atât de mult condusă de o inimă nobilă, simțitoare. Arată rolul femeii în istoria bisericii, în viața Mântuitorului deja, încât l'au însoțit până la mormânt, în istoria bisericii mai târziu. Apelează și acum la sprijinul femeii române, la dragostea ei față de biserică și neam, ca să-i ajute să le facă acestea să prospereze. Arată cât pot face prin înfrumșetarea bisericilor, dezvoltarea gustului estetic la popor, prin înființarea unui atelier de vestminte bisericești, în care să se facă vestminte cu motive românești etc. Mulțumește dnei Elena Hossu Longin, ca inițiatora acestei reuniuni și dlui Constantin Lucaciu.

Pentru conducerea adunării se alege prezidentă ad hoc dna Maria Cosma, iar de notar dl Dioniziu Vajda, protopop. După constatarea celor prezenți se cetesc aderințele, anume dna dr. Victor Onișor, prezidenta reuniunii din Bistrița. Se citește apoi din Mănăstur, Iozna, Reteag, Șimleu, Hidig, Rebrîșoara, Suciul de sus, Nănești

FOIȚA.

Ultimele zile ale orașului Pompei.

— *Renunțatul film, ce se va reprezenta în Blaj, zilele de 1 și 2 Ianuarie 1914, după romanul lui Bulwer.* —

Publicul nostru va avea în săptămâna viitoare, prilejul de a se desfăta în minutul spectacol al tablourilor, ce înfățișază nimicirea orașului Pompei, prin erupția Vezuviului, viața Romanilor și a creștinilor din veacul prim.

Orașul Pompei, cu palatele lui de marmură, cu grădinile și scâlzile lui minunate, să reconstruește iarăși în acest film, dar în aceeași vreme se și distruge înaintea ochilor noștri, acoperit de groaznică erupție a Vezuviului.

Puterile elementare, cari au șters orașul Pompei, de pe fața pământului, operează și acum în adâncuri, și cutremurul de pământ dela Messina, precum și erupțiile de lavă, și și focurile escatote pe urma lor, au putut fi cinematografiate la fața locului.

Așa se explică faptul, că erupția de acum 2000 ani a Vezuviului, a putut fi produsă după fotografii din vremea noastră.

Alcătuirea filmului a durat mai mulți ani și a costat sute de mii. Au trebuit reconstruite strade întregi, palate, grădini și arenele pentru circ; au trebuit angajați câteva mii de oameni, ca tabloul să fie redat în mod cât mai fidel.

*

Conținutul romanului, pe scurt, este următorul:

Glaucus, elegantul tinăr grec, trăește în Pompei, ducând o viață luxoasă. El e înamorat de *Ione*, cea mai frumoasă fată din Pompei. Toată lumea îl invidiază, mai ales *Arbaces*, vicelanul preot egiptean, care avea mare influență în oraș. El avea ascultători chiar și dintre romani, cum a fost tinărul *Apaeides*.

Glaucus nu știa nimica despre invidia lui *Arbaces*, și trăia fericit și îndestulit în Pompei. Astfel el se arăta milostiv și față de nenorocita *Nydia*, vânzătoarea de flori, oarba, pe care o întâlnește pe stradă. Biata *Nydia* simțeste bunătatea lui *Glaucus*, și se înamorează de el. *Glaucus* o eliberează pe *Nydia*, din mâinile crișmăriței brutale, care o bătea, când nu vindea destule flori, și o duce în castelul său, unde ea trăește fericită.

*

Înțelegând *Nydia*, că *Glaucus* e îndrăgît de *Ione*, e cuprinsă de adâncă durere, înțelegând, că iubirea ei nici nu poate fi luată în seamă.

Arbaces încă suferă, înamorat fiind și el de *Ione*. El încearcă să o amăgească, chemându-o în templul zeiței *Isis*, ca să-i împărtășească niște prorocii.

El îi arată apoi prin diferite vrăji cum *Glaucus* își petrece în societatea femeilor destrăbălate.

Încearcă apoi să o cuprindă în brațe, dar *Apaeides* vine și o scapă din brațele lui. *Ione* se reîntoarce în casa lui *Glaucus*, unde petrece zile fericite. *Nydia*, care e martoră la fericirea lor, se depărtează în templul zeiței *Isis*, și *Arbaces* leagă cu ea prietenie promițându-i, că-i va da o beutură vrăjită, încât *Glaucus* să se înamoreze de ea.

*

În Vremea asta, *Glaucus* și *Ione*, se plimbă fericiți la poalele Vezuviului. În curând izbucnește o furtună, și ei se refugiară în peștera unei strigoi, ce se ocupa cu vrăjitoria. *Glaucus* omoară pe șopârta vrăjitoarei, și aceasta îi alungă din peștera ei, și îi blastamă. În curând sosește *Arbaces*, care îi cere beutura fermecată pentru *Glaucus*.

Vrăjitoarea, înțelegând de cine e vorba, îi promite o beutură, după care *Glaucus* va rămâne nebun.

Nydia îi dă beutura lui *Glaucus* și acesta rămâne cu mintea tulburată. Vedem apoi ceremoniile din biserică zeiței *Isis*, cari nu sunt altceva, decât dansuri de ale femeilor. *Apaeides* se disgustă și i declară lui *Arbaces*, că nu mai rămâne în subja zeiței

Mica, Năsăud a dnei Șimon, care a fost de față, Săcel.

Proiectul de statute se primește. Fiind alese în comisia pentru înscrierea membrilor dnele Elena Hosșu Longin, Eleftera dr. Mihali și Roza Vaida, relatează că s'au înscris de membre fondatoare și membri fondatori: Eleftera dr. Mihali, Laura dr. Pop, Victoria Karsai, Maria Cosma n. Dragoș, Constantin Lucaciu, Eugenia dr. Tripon, Sultana Haliță, Maria Șimon, Elena Hosșu Longin, Gheorghe Pop de Băsești, dr. T. Mihali, Andrei Cosma, Francisc Hosșu Longin, dr. Gav. Tripon. Membre pe viață: Terezia dr. Colceriu n. Pop, Alexandra dr. Pop n. Stețiu, Moria L. Dragoș n. Pușcariu, Iuliu Karsai, Maria dr. V. Orișor, Camila dr. Gheorghe Linul, Silvia I. Popp, Maria D. Cupșa, Iuliu Pop, Terezia Șuta.

După aceste se alege comitetul cum urmează: Prezidentă: dna Victoria Karsai, Gherla; viceprezidente: Roza Vajda, Gherla dșoara Sofia Mihályi, Sarasău; secretari: Dionisiu Vaida și dr. Vasile Moldovan; cassar: Dr. Victor Bojor; controloare: Maria Pordea și Alexandrina Macaveiu. Membre în comitet: Văd. Ana Leményi, văd. Iuliana Lup, Ana Mărginean, Iuliana Moldovan, Maria Moldovan, Maria Mureșan, Maria Nicoară, Silvia Popp, dșoara Cornelia Pordea, Sidonia Rus, Terezia Șanta, Valeria Széles. Membri în comitet: Rs. Ioan Georgiu, dr. Petru Fabian, Ghegoriu Pop, Alex. Ancean, dr. Victor Bojor, dr. Eugen Széles. Prezidente de onoare dnele: Maria Cosma, Șimleu, Elena Hosșu Longin, Deva, Eleftera dr. Mihali, Dej, Dr. Ioan Mihályi, Sighet, baroneasa Ladislau Pop, Sarasău, Clara Maniu, Șimleu, văd. Vincz n. Szaplonezai, Dragomirești, Emil Pop, Dej, Elena dr. Gheție, Șimleu, Sultana Haliță, Năsăud. Viceprezidente de onoare: Clara Nilvan, Șomcuta, văd. Gavril Man,

Bistrița, Leontina Ioan Godolan, Giulatelec, Eugenia Salca, Dej, dna dr. Tripon, Bistrița, Laura dr. Pop, Zelau, dna Coriolan Pop, Oradea mare, dna Florian Cocian, Domnin, dr. Clemente Barbul, Dej, Elena Dr. Vaida, Dej.

S'au mmi ales apoi 100 membre de onoare pe viață în așa numitul comitet și anume:

Dr. Anca, C. Mănăstur. S. Anderco, N. Avram, C. Mănăstur G. Barbul, Mocira. V. Bichigean, Năsăud. P. Birlea, Berbești. dr. I. Boca, Reteag. dr. I. Boca, Dej. M. Bohățel, Năprade. I. Boroș, Dej. dr. G. Buzura, Lăpușul ung. G. Cherebețiu, S. Odorheiu. dr. A. Cheresteș. dr. I. Chindriș, Vișău. dr. I. Chitul, Betlean. Văd. dr. D. Ciuta, Bistrița. I. Coza, Pribesți. I. Cutean, Bistrița. Iohanna Darabanth. dr. David, Năsăud. Văd. Rafila Deac, Năsăud. dr. V. Deleu, Șimleu. dr. A. Doboși, Sătmar. dr. L. Domide, Dej. T. Dragomir. dr. N. Drăgan, Năsăud. dr. I. Drumar, Baia mare. dr. I. Ember, Ceh. dr. I. Farcaș, Zelau. dr. O. Filipan. Dej. dr. German, Bistrița. dr. I. Gheție, Zelau. dr. L. Gyurkó, Jibou. dr. Hodor, Năsăud. I. Iieș, Șomcuta-mare. Flora Kóman, Vișău. Maria Kováts, Tarna. dr. A. Lazar, Sighet. Camila dr. Linul, Bistrița. L. Maior. dr. C. Meseșan, Șimleu. V. Mica, S. Odorheiu. dr. L. Micșa, Dej. C. Moșil, Năsăud. Văd. Susana Moldovan, Bistrița. Monthiu, Șimleu. Aux. Mureșan, I. Mureșan, Lona. V. Mureșan, V. Muste, Lăpușul-ung. V. Neamț, Mica. dna Nechita, Zelau. Susana Nicoară, Gherla. dr. A. Nistor, Baia-mare. Maria dr. Onișor, Bistrița. Văd. Oros, Șimleu. Vas. Oros, Tășnad. Ana dr. Pahone, Bistrița. d. C. Pavel, Bistrița. I. Pecurariu, Năsăud. S. Petricea, Simișna. P. Petrișor. G. Pușcariu, Beclean. A. Pocol, Baia-mare. Maria dr. Pop, Bistrița. A. Pop, Buduș. Văd. Cornelia Pop

n. Lup, Năsăud. dr. C. Pop, Șomcuta-mare. dr. G. Pop, Zelau. I. Pop, Nușfalău. dr. I. Pop, dr. I. Pop, Bistrița. dr. I. Pop, Vișău. M. Pop, Cuceu. S. Pop, Sătmar. dr. Sigismund Pop, V. Pop, Cristolțel. V. Pop, Oarța. V. Pop, Șimleu. V. Pop, Unimăt. dr. V. Pop, Ileana Poruțiu, Bistrița. dr. Runcan, Năsăud. S. Rus, Dej. Gav. Scridon, Năsăud. Leon Scridon, Bistrița. T. Simon, Năsăud. I. Sonea, Reteag, Virgil Șotropa, Năsăud. G. Stanciu, Bistrița. dr. Cor. Steer, Tășnad. dr. Suciu, Zelau. dr. Aurel Szabó, Vișeu. Pavel Tanco, Năsăud, dr. Teofil Tanco, Năsăud. dr. Oct. Utalea, Rodna-veche. Aug. Vicaș, Hidig. dr. Vicaș, Șimleu. Zsentea.

În forma aceasta s'a constituit în ziua de 21 Dec. 1913 prima reuniune diecezană de femei în eparhia Gherlei. De Dumnezeu, ca aceasta reuniune și respective intențiunile ilustrului arhieru, să afe un viu răsunset în întreagă eparhia concentrând pentru ajungerea unui scop atât de nobil toate femeile fie doamne, fie țărance, deșteptându-le și acestor din urmă gustul și interesul pentru așezămintele noastre bisericesti-culturale. Să nu fie sat în dieceză, în care să nu se înființeze cununi, filiale acestor reuniuni. O mare problemă și misiune îi stă înainte comitetului central al reuniunii „Cununa sfintei Marii”. Neluând în considerare deci interesele oamenilor mici de inimi, întreg comitetul și mai ales dna prezidentă are datorință a lucra numai pentru înjghebarea cununilor prevăzute în statute, cari să luere pentru înfrumșetarea bisericilor, înființarea unui atelier pentru vestminte bisericesti și al unui orfelinat diecezan. De Dumnezeu ca ilustrul arhieru să-și vadă realizate cât mai curând visurile, planurile. *vn.*

egiptene. Arbaces îl omoară punând vina pe Glaucus. Nydia știe, că ucigașul e Arbaces, de aceea, acesta o și închide în temniță.

*

Suntem în circ. Luptele gladiatorilor decurg, precum și întrecerile cu cai. După acestea urmează Glaucus între animale. Într'aceea Nydia scapă din prinsoare, descopere totul unui prieten al lui Glaucus, și năvălește cu acesta în circ, ca să-l scape, dacă mai poate.

Sclavi scoteau deja lei pe arenă, când sosește prietinel lui Glaucus, spunând tuturor, că vinovatul e Arbaces.

Poporul cere ca Arbaces să fie condamnat la moarte. Dar în clipa aceea începe izbucnirea Vezuului. Toată lumea o ia la fugă orașul e acoperit de ploaia de cenușă, și în acest întunec singur numai fata cea oarbă se știa orienta. Ea îl conduce pe Glaucus, ca să-l scape. În clipa aceea Glaucus își revine în ori, și se gândește la Ione. Biata Nydia observă, că Glaucus și acum iubește pe Ione, și îl conduce în casa ei.

De aicea se grăbesc spre mare, văzând pe drum, cum se prăbușește templul zeiței Isis, acoperind sub ruinele lui pe Arbaces. Orașul întreg e o ruină, focul izbucnește în toate părțile, și se apropie revărsarea lavei, ca să acopere orașul Pompei.

*

Glaucus, Ione și Nydia ajung la țărmlul mării, unde află o barcă. Nydia împinge

barca dela țărml, dar ea rămâne să moară acolo. Cei doi îndrăgiți ajung în noua lor patrie fericită, uitându-și cu totul de Nydia, care în desperarea ei se aruncă în valurile mării. Trupul ei, se vede legănându-se deasupra valurilor, alături de rozele sălbatice, pe cari le iubea așa de mult.

*

Acesta e pe scurt, conținutul romanului lui Bulwer.

Cetitorii noștri au avut ocazia, să-l cetească, mai pe larg, în coloanele foii noastre.

Cuvântare

rostită de Valeriu Florian v.-protopopul Arpașului de jos, la introducerea On. Corneliu Muntean, administrator parohial în Rucăr.

MOTTO: Și iată eu trimit pe îngerul meu înaintea feții tale, ca să te păzească pe cale, ca să te ducă la locul care l'am gătit ție. Eșire 23, 30.

Iubiților! Mare este iubirea lui Dumnezeu față de oameni, căci el le poartă de grijă pentru binele lor vremelnic și sufletec! Această iubire merge așa de departe, încât pe spiritele cele curate și mărite ale cerului, pe sfinții îngeri îi pune lângă noi, ca să ne stea într'ajutor, în tot felul spre ajungerea chemării noastre. Precum scrie și s. apostol Pavel (Evrei 1, 14.) îngerii sunt

niște spirite slujitoare, cari se trimit spre slujbă pentru cei ce vor să moștenească mântuirea; de aceea și zice Dumnezeu „iată eu trimit pe îngerul meu înaintea feții tale, ca să te păzească pe cale, ca să te ducă la locul, care l'am gătit ție (Eșire 23, 30) tot Domnul Dumnezeu zice în cartea eșirii mai departe, că ia aminte de dânsul și să nu crezi, că îți este iertat a-l despărți; căci de-i vei păcătui el nu-ți va ierta, că numele mea este peste dânsul. — Dar dacă tu vei asculta glasul lui și vei face tot ceea ce eu voi zice, — atunci eu voi fi vrăjmașul vrăjmașilor tăi și voi bate pe cei ce pe tine te vor bate!”

Dar Dumnezeu ne-a dat de ajutor nu numai ființe nevăzute, ci și ființe văzute ca să putem percurge fericiti calea vieții noastre. El vrea să ajute oamenilor tot prin oameni! Așa d. e. el le dă la copii ajutor prin părinți, supușilor le dă ajutor prin dirigători, comunităților creștine le dă ajutor prin preoți. Părinții cei buni, dirigătorii cei buni, preoții cei buni sunt așa zicând îngerii păzitori ai oamenilor! Da, în deosebi preoții cei buni sunt aievea îngerii păzitori cei văzuți în comunele lor! — De aceea atât în testamentul vechi, cât și în cel nou preoții de repetitor sunt numiți îngeri. (Malach. 2, 7. Apoc. 2, 1). Preotul, care m'a făcut iubiților să vin astăzi în mijlocul vostru, mă îndeamnă să iau mai aproape în vedere cuvintele amintite ale s. scripturi!

Corespondență din Orade.

— Concertul al doilea a „Hilariei”. —

În 20 l. c. a fost a doua șezătoare literară-muzicală din seria promisă a Hilariei.

Cu bucurie am constatat că la această șezătoare a fost de față un public mai numeros ca la cea dintâie; sâmn că simpatizează cu ideea unei manifestații românești, — pacinică și totuș atât de deșteptătoare. A dovedit publicul nostru că dorește astfel de distracții, că sufletele sunt însetate după graiul nostru și după cultivarea artei în senz național. Ne dă totodată drept să sperăm tare, că vor veni toți Românii la șezătoarele următoare; astfel vom fi una vom fi și noi ceva deosebiți de massa celor ce ne încunjură.

Întâiu corul bărbătesc al „Hilariei” ne-a delectat cu energicul cântec: „Marșul călărășilor”, și cu dnoioasa, frumoasa doină: „Ș'asară fu lună plină”, predată cu precizitatea obișnuită, care arată atât vrednicia conducătorului (Nic. Fîru) cât și a membrilor societății și sirguința lor. După aceste a urmat interesanta conferință a D-lui Dr. Kirvay, profesor la preparandia noastră, „despre frumos”. Tema aceasta grea nu-i lămurită pe deplin nici până astăzi, și cine o tractează, se apucă de un lucru greu și nemulțămător, căci sunt teorii cari publicului nu-i convin, și nu se pot tracta într'un timp scurt. D-lui Kirvay i-a succes să lămurească esența frumosului, intrucât o putea face în cadrul unei conferențe de o jumătate oră, și a fost cu atențiune ascultată (luând afară partea teoriilor și împărțirile cari trebuia însă făcute).

A urmat apoi pieza „Joc de făclii” de Mozskowski, executate de Dna Lucreția Dr. Păscuțiu n. Mureșan și Dna Nora Hosszu n. Kiss. Jocul desăvârșit al Dnei Hosszu îl cu-

noaștem din rândul trecut; acum unindu-și jocul cu cel asemenea desăvârșit al Dnei Păscuț, ne-au dat ceva frumos, plin de simțire și ne-au câștigat clipe de pace senină. D-l Vasile Radu a predat cu adevărată artă, cu accentuare, mimică, ton corăspunzător mai multe poezii hazlii: „Ispita”, minunată poezie a măestrului nostru Coșbuc, „De-ar fi lege 'n țară” („In ciudă”) a aceluiaș o poezie de Ranetti și una de Th. Speranță. Toate au fost predate — cum ziceam — cu artă și cu haz, stârnind multă voie bună și aplauze furtunoase.

Punctul din urmă a fost corul mixt al „Hilariei” care a predat „Mândruță cu ochii verzi”, apoi două bisericesti: „Sfânt, sfânt” și pe tine te laudăm” cântate toate cu precizitatea cunoscută, cu stricta observare a modulațiilor și ce e lucru însemnat — cu simțire.

Peste tot ne pare bine că „Hilaria” nu se lasă ademenită de falșul principiu modern al lumii de azi, de-a eschide pe Dumnezeu din aceste prestății; nu se lasă purtați de mărirea deșartă și foarte inoelnică și problematică ce o vânează „învățații” lumii de azi prin batjocorirea religiei și a tot ce are omul sfânt. Ne pare bine că se fac în spirit conform religiei și naționalismului nostru!

Hotărît: în prestațiuni se poate observa progres față de trecut; tot așa progres în numărul ascultătorilor și a celor dorniei de viață mai românească.

Corespondent.

Dela „Asociațiune”.

Vă este cunoscută acțiunea începută de Asociațiune cu sprijinul generosului donator, dl Vasile Stroescu, pentru emanciparea țărănimii noastre pe teren economic și mo-

ral prin înființarea de bănci populare și alte cooperative sătești.

Vremurile grele și împrejurările vi-trege în cari trăește poporul nostru, ne impun datorința, ca să sprijinim înfăptuirea cât mai în grabă a organizației economice a țărănimii prin înființarea de bănci populare și alte cooperative sătești.

Iată, de ce Asociațiunea noastră își ține de datorință a fademna cu toată stăruința pe toate despărțămintele sale să sprijinească mișcarea cooperativă.

Pentru realizarea cu succes a acestei idei mărețe, Asociațiunea a angajat în anul acesta un nou conferențiar cooperativ în persoana dlui Nicolae Iancu, care, pe lângă pregătiri academice frumoase, dispune, în urma unei activități practice de aproape 10 ani, de bogate experiențe în ce privește înfăptuirea, organizarea și conducerea de bănci populare și cooperative.

Munca acestui conferențiar va putea fi numai atunci încoronată de succese reale, dacă el va fi sprijinit de toți factorii vieții noastre sociale și îndeosebi de domniile conducători ai despărțămintelor Asociațiunii.

Vă rugăm deci, să binevoiți a comunica cu toată stăruința posibilă în despărțământul ce-l conduceți, la propagarea mișcării cooperative.

Îndeosebi Vă rugăm, să binevoiți a ne comunica în cel mai scurt timp posibil, cari sunt în despărțământul Dumneavoastră comunele cari reclamă înființarea urgentă de bănci sătești sau de alte cooperative. Totodată Vă rugăm să ne indicați care este ocupațiunea de căpotenie și care ar putea fi izvorul principal de câștig al locuitorilor români din comunele respective.

Domaul conferențiar cooperativ Vă va servi la fața locului cu toate deslușirile și instrucțiunile necezare, va înfăptui înființarea

Iubiților! Am venit azi în mijlocul vostru ca să vă recomand și se vă așez pe On. Corneliu Muntean, nou denumitul vostru păstor sufletesc prin a cărui denumire s'a revărsat grația I. P. S. Sale a D-lui Arhiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș și a Preaven. Consistor Arhiepiscopesc asupra văduvitei noastre comunități bisericesti.

Am venit să vă spun că preotul vostru nou numit este acum învățătorul vostru trimis și însărcinat de Domnul nostru Isus Hristos, fiul lui Dumnezeu, carele a zis odinioară: „eu sunt adevărul” (Ioan 14, 6). Păstorul vostru sufletesc iubiților creștini Vă va fi un învățător; copiilor voștrii învățător în școală, iar vouă tuturor învățător în s. biserică. — El prin învățăturile sale Vă va fi un inger păzitor. — „Socotiți-l și ascultați glasul lui”. El Vă va învăța învățătura creștinească a Domnului Isus Hristos curată și nefalsificată precum să păstrează aceasta în s. noastră biserică, al cărui fiu credincios noul vostru păstor sufletesc a făgăduit prin jurământ a trăi și a muri precum și voi iubiților creștini voiți să trăiți și se muriți. — El vă va învăța adevărurile credinții noastre sfinte creștinești și vă va spune, că voia lui Dumnezeu ce datorințe va impus și vouă; „Socotiți-l și ascultați glasul lui!”

Iubiților! Noi toți avem să ajungem la o țintă vecinică, și calea către aceasta țintă

este lungă, nesigură și necunoscută. — Dar iată, că noul vostru păstor a zis: „eu sunt calea” (Ioan 14, 6). Da, el preotul vostru merge înainte pe aceasta cale așa încât voi, fiii lui sufletesti, să puteți și voi cunoaște calea către cer. — Da, creștinilor, datorința sântă a păstorului sufletesc este ca se premeargă cu un exemplu bun comunei sale bisericesti, se fie un model în toate cele bune credincioșilor săi încât se poată zice cu s. Pavel: „să fiți urmașii mei, precum și eu sunt urmașul lui Hristos (I. Corint. 11. 1). Păstorul vostru sufletesc iubiților Vă va apăra pe calea vieții voastre. — El va trebui să spună tinerimii să nu umble pe calea cea largă a păcatelor; va trebui să strige părinților să nu fie nepăsători față de copiii, cari vi i-a dat Dumnezeu. — Preotul vostru Vă va fi conducătorul vostru; El Vă va fi pildă în umblările sale; El Vă va face băgători de seamă asupra primejdiilor și în tot chipul posibil Vă va apăra pe calea către patria cerească. — Socotiți-l și ascultați glasul lui!

Păstorul vostru sufletesc este și doctorul vostru; nu intru atâta doctor trupesc ci mai mult doctor sufletesc și imputernicit de acela carele a zis: „eu sunt viața”. (Ioan 14 6.) Vai ce leacuri bune sunt tainele mântuirii spre a căror împărțire el este pus! Nici un doctor pământean nu mai poate da iarăși viață omului mort! Dar iată cereșul doctor, preotul, poate iarăși

viață celui mort sufletește. — el o dă în s. taine a botuzului și a pocăinții; și apoi ce-lealalte ss. taine cari le chivernisește, oare nu sunt bune leacuri ca se poată întări în dar sufletele celea slabe? În deosebi cea mai mare s. taină s. cuminecătura și s. maslu și chiar și s. taină a cununiei, care dacă se va încheia la sfaturile și povețele preotului bane urmări va avea! Păstorul vostru sufletesc Vă va fi doctorul vostru sufletesc, adecă, ingerul vostru păzitoriu! El este chemat ca se deștepte în voi credința creștinească și Voi să păziți aceea credință ca se ajungeți la viața de veci! Deci împărțitivate prin mâna lui eu ss. taine atât când sunteți sănătoși cât și când sunteți bolnavi! În deosebi se nu se răcească în voi străduința de a vă împărtași cu s. taină a pocăinții și cu s. cuminecătura — căci prin acestea ss. taine vi-se curăță sufletele voastre de păcate.

Sfârșesc zicându-vă: Iubiți creștini! Socotiți pe păstorul vostru, ascultați glasul lui, căci el este ingerul vostru păzitor; nu-l despretuiți — pentru că numele lui Dumnezeu este peste dânsul, în numele lui Dumnezeu trăește și lucră între voi. Iubiți-l și vă rugați pentru el ca să vă fie vouă un inger bun. Și atunci zice Domnul: voui fi vrășmașul vrășmașilor tăi și voi bate pe cei ce pe tine te vor bate. — Atunci vă va duce la mântuire!

D-zeu să binecuvinte legătura carea acum să face între tinerul vostru preot și comunitatea voastră bisericască. Atotputernicul Dumnezeu Tatăl, cu Fiul și Spiritul Sfânt să Vă binecuvinte pe voi toți! Amin.

cooperativelor și activarea lor și va supraveghea activitatea însoțirilor înființate.

Așteptăm deci răspunsul Dumneavoastră în cel mai scurt timp posibil, pentru ca conferențiarul cooperativ să vă poată aviza despre timpul în care va sosi în despărțământul Dumneavoastră pentru a înființa băncii sătești sau alte cooperative în locurile unde se simte trebuința lor și pentru ca să pregătească și să lumineze publicul nostru mare și pe conducătorii lui prin adunări și conferințe regionale despre scopul adevărat al cooperativelor.

Întreagă corespondența în chestia cooperativelor să se adreseze direct domnului conferențiar cooperativ la biroul „Asociațiunii” (Sibiu, str. Șaguna, Nr. 6).

Din ședința comitetului contral al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, ținută la 1 Noiembrie n. 1913.

Biroul Asociațiunii:

Andrieu Bârseanu
prezident.

Romul Simu
secr. substituit.

Moartea lui Ioan Kalinderu.

La locuința sa din strada Renașterii, a încetat erii din viață, la ora 3 și jumătate, Ioan Kalinderu, fostul administrator al Domeniilor Coroanei.

Defunctul contractase acum vre-o 7 zile o răceală căreia nu i-a dat la început nici o atențiune.

Boala se manifestă repede ca o pneumonie cu tendințe progresive.

Cu moartea lui Ioan Kalinderu dispărea una din figurile cele mai populare ale Capitalei și în același timp un suflet mare și milostiv care n'a stat nici odată la îndoială atunci când i-s'a oferit ocazia să facă un act de înaltă caritate sau să-și dea obolul pentru binele aproapelui.

Cu moartea lui Kalinderu știința pierde pe unul din reprezentanții săi cei mai de seamă, iar arta pe un entusiast și sdânc cunosător, și un protector, luminat.

Cercetările sale arheologice și istorice, numeroasele lucrări apărute în broșuri și documentatele sale comunicări făcute la Academie cu privire la istoria Românilor și la aceea a Bizanțului pentru care a avut o deosebită predilecție așează pe Ion Kalinderu în rândul acelor care au reprezentat cu mai multă autoritate mișcarea noastră culturală.

Satule și obiectele antice adăpostite în palatul său din str. Renașterii, un adevărat muzeu artistic, arată cât de mult a fost prețuită arta de ilustrul dispărut.

Note biografice.

Ion Kalinderu s'a născut la 28 Decembrie anul 1840.

Peste câteva zile prin urmare implinea vârsta de 73 ani.

El și-a făcut studiile la Paris, unde a luat doctoratul în drept. Revenind în țară a intrat în magistratură, înaintând până la Curtea de Casație.

În anul 1884 înființându-se domeniile coroanei, Ion Kalinderu a devenit administratorul lor.

La această administrație, Kalinderu a dezvoltat cea mai folositoare activitate economică și culturală, formând ateliere de lucru, dezvoltând industria casnică, zidind școli și biserici, înființând biblioteci și dând concursul său moral și material oricărei

opere, care tindea la dezvoltarea economică sau la progresul cultural al populațiunii de pe aceste domenii.

În scurt timp domeniile coroanei au ajuns un model de progres pentru toată țara.

În 1893, Ion Kalinderu e ales membru al Academiei.

Cu aceea ocazie dânsul dăruiește acestei înalte instituțiuni culturale întreaga avere ce o moștenise de la defunctul Oteleșanu, și care se urcă la vre-o 3 milioane lei.

Din veniturile acestei averi se știe, că Academia a înființat institutul Oteleșanu, de lângă Măgurele.

Defunctul era decorat cu numeroase ordine înalte naționale și străine.

Diverse.

Iubileul Crucii. *Instituțiile noastre de învățământ vor serbători mâine aniversarea edictului din Milan, cu următorul:*

Program.

1. „Crucii tale” cântată de întreaga tinerime studioasă.

2. Disertație ținută de clericul Bozdoc.

3. Rugăciunea de Alexandrescu decl. de A. Liulea cl. VII.

4. Imnul sf. Crucii” după cuvintele: Mare este puterea Crucii tale, Doamne: că s'a înfipt în loc, și lucrează în lume, și a făcut din pescari apostoli, și din neamuri martiri, ca să se roage pentru sufletele noastre, o compoziție nouă a Maistrului Mureșian, la care vor coopera peste 50 cântăreți acompaniați de Harmoniu și 50 inși Orchestră cu coarde.

5. „Corbul” de G. Coșbuc declam. de pedagogul curs IV. Emil Selegean.

6. Marș Oriental exec. de Orchestră. Vom reveni.

Concurs. Pentru conferirea unui stipendiu de 400 cor. din fundațiunea familială Crișianu—Boeriu se publică concurs pe 31 Ianuarie 1914.

Îndreptați la acest stipendiu sunt necondiționat și fără excepțiune pruncii feciori sau fete din familiile Crișianu și Boeriu din Abrud, și anume pruncii rămași după unchi reparași ai fondatorului: Alexandru Crișianu și Petru Boeriu și descendenții acelor, până plinesc 30 de ani.

Concurenții au să producă extras de botez din matricula bisericească, document prin care se adeverească, că sunt dintre descendenții numiți de fondatorul.

Cu terminul 10 Ianuarie 1914 se curentează stațiunile de învățatori din Chiudul-de-câmpie, districtul protop. Cătina și Jucul nobil din districtul protopopesc Cătina.

Sfințirea capelei seminariale gr. cat. din Lugoj s'a făcut Duminecă, în 8/21 Dec. prin P. S. Sa Episcopul Dr. Valeriu Frențiu, asistat de reverendisimul D. Dr. Iacob Radu, vicar episcopesc, de protop. V. Poruțiu, pâr. Dr. D. Fireza, profesor At. Roșca, iar ca diaconi de Dr. I. Hossu și Romul Crișan. Sfințirea capelei i-a premers sfințirea potirelor, a cădelnițelor, crucilor și ornamentelor.

S'a conferit lectoratul teologilor Iuliu Miclea curs IV, Oct. Pop curs IV, Ioan Jurchescu curs III, Ioan Petean curs III. Solemnitatea s'a terminat cu cuvântarea Episcopului. Au asistat toți teologii și alumnii din convict. Răspunzoriile le-a cântat corul teologilor.

Sporirea congruei. Ni-se anunță că în anul viitor congrua preoțimii noastre se va spori în mod mulțumitor.

La Academia populară din Blaj, Duminecă, 28 Decembrie a. c. nu se va ține prelegere pentru că atunci va fi jubileul s. Cruci.

Masa studenților din Blaj a primit de la Gregoriu *Manoilă* preot gr. cat. în Tohanul vechiu 20 cor., anume 10 cor. de la dsa și soția dsale în amintirea tatălui-socru Vasile Cintariu; și 10 cor. de la *Eva Muscan* n. Coanta în amintirea soțului ei Nicolae Muscan fost curator al bisericii. Le exprimă mulțumită *Diracțiunea gimnazială*.

Colectă pentru monumentul lui Aurel Vlaicu. La 9 Decembrie 1913, cu ocaziunea Sinodului protopopesc ținut la Cămpeni, — celebrându-se și părăstas pentru odihna sufletului marelui repausat aviatorul A. Vlaicu și ținând preotul din Bistra, On. Laurențiu Nicoara o cuvântare înduioșătoare, au încurs următoarele contribuiri: Iuliu M. Montani, protopop Zlatna, Aureliu Ioanette, comerciant în Cămpeni câte 5 cor.; Iosif Arieșan, preot Certege 3 cor.; Petru Simu, preot Cămpeni, Romul Marcu, preot Bistra câte 2 cor.; Laurențiu Nicoara, preot Bistra, Nicolau Coroiu Ponorean, preot Ponorel, Ioan Bârbat, preot Buciumșasa, Georgiu Corcheș, primar Cămpeni, Iuliu Coroiu, docente Bistra, Aureliu Micu, docente Bistra, Dr. Ioan Hambășan, avocat Cămpeni, Pomiliu Giurgiu, docente Musca și Emil Necrilescu, docente Roșia câte 1 cor. Suma 26 cor., adică douzeci și șase coroane.

Ultimele zile ale orașului Pompei vor fi reprezentate în Cinema „Edison” din Blaj, Joi și Vineri (1 și 2 Ianuar n.) Atragem atențiunea publicului nostru de aici și din jur asupra acestui film admirabil, a cărui descriere o află la foița nrului nostru de azi.

Români din Moravia. Cu nrul de azi începem publicarea interesantei conferințe cu titlul de mai sus ținută de profesorul preparandial din loc, d. Iuliu Maior, la academia populară. Conferința se publică la partea literară a foii. Atragem atenție publicului cetitor asupra ei.

Șezători literare. Despărțământul Ilia al Asociațiunii invită la seria șezătoarelor literare pe cari le aranjază în decursul lunilor de iarnă, în școala confesională din loc. Dr. Ștefan Chirilovicu dir. desp. Dr. Alexandru Dragomir secretarul desp.

Necrolog. † *Antonia Kiss* n. *Zsiga*, preoteasă văduvă, după suferințe purtate cu rezignațiune adevărat creștinească și provăzută cu ss. sacrameinte ale muribunzilor în Baia-mare la 15 Decembrie st. n., în etate de 84 ani și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului.

Odihnească în pace!

Sirolin
„Roche”

Recomandat de medici în toate
îmbolnăvirile Organelor de respirație

In morburii de plămâni,
Cataruri bronchiali,
Tusă convulsivă,
Scrofuloasă copiilor.

Se află în toate Apotecile
cu 4 Coroane sticla.

Partea Literară.

Românii din Moravia.

În o revistă germană intitulată: „Erinnerungen an merkwürdige Gegenstände und Begebenheiten, verbunden mit Novellen, Humoresken, Sagen und einem Feuilleton“ apărută în Praga la anul 1856 în ediția lui Carol Bellmann am aflat un articol intitulat „Die mährischen Walachen. Ihre Sitten, ihre Lieder und Volkssagen“ adică „Românii din Moravia. Moravurile, cântecele și poveștile lor populare“ iscălit cu inițialele I. Z., care mi-s'a părut foarte elogios la adresa acestor frați înstrăinați ai noștri și astfel m'am hotărât a-l face cunoscut în cercuri cât mai largi, traducându-l. Dară fiindcă autorul susține părerea greșită, că acești valachi afară de nume n'ar avea nimic comun cu ceilalți români, îmi țin de datorie să da câteva lămuriri despre originea și istoricul lor completând totdeodată informațiile autorului cu tot ce e de lipsă pentru cunoașterea lor.

În Moravia este o mare provincie numită Valasca (Valahia) în partea despre munții Carpați, cari o despart de Ungaria, arătată pe atlasele austriace cu numele de Walahei. Capitala acestui ținut e Valasko-Mezerici, numită de nemți Wallachisch-Mizerits, adică Mezericiul-Valah. Multe dintre orașele acelu ținut au numiri românești ca Crasna, Bistrița, Clăbuc, Bărnova, Călcii, Rahova, Rahovăț, Beciva. Muntele cel mai înalt e Radhoști, iară râul principal Beciva, precum se vede numiri curat românești.

Întrebarea e, cum și de când se află acești valahi pe acele plaiuri. Istoria nu ne dă nici o deslușire despre aceasta, așa că trebuie să ne îndestulim cu teorii, și să primim pe cea mai plauzibilă.

Părerea slavistului Paul Safarjk este că ei nu sunt români de origine, ei că au primit numirea dela ocupația lor principală cu creșterea vitelor. Această părere o combate Dr. Francisc Miklosich, care susține că ei sunt coborțorii unei populațiuni curat române sau amestecate din români și slavi, și mai probabilă e cea din urmă. Și aceasta o susține bazat pe împrejurarea că numele de Valah nu însemnează pretutindenea cioban, ci numai acolo unde românii se dedeau creșterii vitelor, și pe faptul că limba locuitorilor Valahiei Morave cuprinde un număr nu mic de cuvinte, care fiind exclusiv proprii vieții ciobănești, sunt netăgăduit de origină română. Această părere o susțin de altfel și alți învățați slavi, iară ai noștri cu toții, în frunte cu Hașdeu, Iorga și Burada.

Cu privire la așezarea lor acolo însă sunt două păreri, una a marelui nostru filolog Bogdan Petriceicu — Hașdeu și alta alui Miklosich și Bartose, primită și de dnii Iorga și Teodor Burada, primul român care i-a cercetat pe acești frați ai noștri și a scris despre ei în Arhiva Societății Științifice și Literare din Iași, tomul V, anul 1894, sub titlul: „O călătorie la Români din Moravia“.

Hașdeu în lucrarea sa „Strat și substrat“ susține, că „epoca slavizării acestor Români din Moravia e așa de veche, încât nici un document morav nu-i deosebește de ceilalți slavi de acolo. În actele morave din secolul XI, abia se mai găsesc câteva nume personale românești, așezarea acestora trebuie deci urcată cu vre-o doi secolii mai sus, întâlnindu-se astfel din punct în punct cu năvălirea ungarilor în Pannonia. Năvălind în Pannonia despre nord și orient, ungurii au trebuit firește să împingă pe românii de acolo în cele două direcțiuni opuse puncturilor de intrare, adică spre occident și spre sud. Spre occident au fost împinși Românii pe cari îi găsim apoi în Moravia, cu totul despărțiți de restul românimii și slavizați fără nici o greutate; spre sud, adică peste Dunăre, au fost împinse alte cete de români, din cari unii, cei din Bosnia mai ales, și-au păstrat mult timp naționalitatea și s'au serbizat d'abia după secolul XV, alții — Istriano-românii — au nemerit tocmai pe la Triest, unde au putut să reziste bine-rău serbizării, mulțămii stăpânirii italiene de acolo; în fine o samă. numărul cel mai mare, s'au străcurat prin Macedonia, în Epir și în Tesalia, unde nu s'au grecizat ci au format neamul Macedo-românilor“.

Miklosits, Bartose, Iorga în „Geschichte des romanischen Volkes“ și Burada susține, că păstori români de dincoace de Dunăre au înaintat pe vremuri, căutând hrană bună și imbielsugată pentru oile lor până în Moravia slavă, și prin munții Galiției, ai căror piscuri înalte poartă până în ziua de astăzi nume curat românești, cari arată că pe acolo au petrecut păstorii noștri.

Deoarece în Valahia Moraviei sunt astăzi cam 150,000 de valahi, cari ei înșiși își zic valahi, cred că e mai probabilă părerea lui Hașdeu, deoarece păstorii nu merg în așa mase mari și cu familii cu tot în ținuturile depărtate.

Și acum să vedem lucrarea apărută în revista „Erinnerungen“ și câteva poezii populare și povești de ale românilor din Moravia.

Românii din Moravia.

Moravurile, cântecele și poveștile lor populare.

E un popor foarte curios acela, care locuiește în Tatra spre est dela Moravia. În timpul mai nou avem prilej mai bun de a-l cunoaște mai de aproape în retragerea sa. Calea ferată duce până la munții aceștia și călătorii și iubitorii de regiuni frumoase și atrăgătoare pot să cerceteze în câteva ore chiar și pornind din Viena ramificația estică a Tatrei (Carpaților), carea își întinde aici un ram spre Austria, iară celalalt spre Sudeți. Cele mai frumoase și mai minunate piscuri ale acestor munți, Hosteinul și Radhostul, sunt an de an tot mai mult cercetate de bolnavii de plămâni, și sute de inși din orașele Olmütz, Brünn și Viena, din Bohemia, Slezia etc. vin să bea din zărul întăritor al „sălășurilor“ și să-și câștige iarăși sănătatea perdată în această climă domoală și aromată. Amândouă aceste piscuri Hosteinul și Radhostul sunt pe o formă de renumite prin vederile frumoase și depărtate ce le întind, precum și prin poveștile cari se leagă de ele și se păstrează până astăzi în gura poporului.

Noi vom descrie însă înainte de toate poporul, care locuiește pe piscurile și văile

acestor munți, pe valahii din Moravia, cari, fie numai în treacăt amintit, afară de nume n'au nimic comun cu cei ce locuiesc în România, Ardeal și Ungaria. Învățațul slavist Paul Safarjk zice, că cuvântul Valah, Vlah, însemnează păstor și se derivă dela ocupațiunea valahilor din Tracia, Macedonia, Dacia și ținuturile Tatrei și că s'ar fi folosit deja în veacul al XII. Și valahii noștri din Moravia sunt o rasă de păstori — la ei se aude în continuu cuvântul valah întrebunțat în sensul de stăpân de oi, păstor, păcurar — și încă o rasă cu adevărat slavă, carea în intuițiunea sa despre natură păstrează multe lucruri originale și venerabile. De altfel valahii sunt și astăzi mai cu seamă păstori. Unul dintre cele mai de căpetenie izvoare de hrană le este creșterea vitelor, pentru că aducându-le economia venit puțin sunt avizați la produsele pădurilor. Munții aceștia sunt însemnați prin aceea, că sunt acoperiți până la vârf cu păduri și tocmai prin aceasta se deosebesc de Alpi. Dară cu cât se înalță mai tare piscurile cu atât devine mai scurtă și mai respirată iarba așa că nu se mai poate cosi, ci trebuie păscută, iară la aceasta se folosesc din motive lesne de priceput de oi. Întreagă vara, ziua și noaptea, le lasă pe dealuri; aici le mulg în țare, iară din lapte fac în stână cașul și zărul.

(Va urma.)

Iuliu Maior,
profesor.

Despre vieța curată.

Indreptar pentru tinerii culți.

de

ANTONIU SZUSZAI.

Trad. de

EMIL TATAR.

(Continuare)

Dacă și tu, iubite cititorule, zici serios, din tot sufletul tău, de un singur lucru mă îngrozesc, de păcat, atunci mă închin înaintea ta, pentru că îmi stă în față un caracter, un adevărat caracter. Indianul, acest copil al naturii, care străbate câmpiile nemărginite ale Americii (prairie) pe calul său mai iute ca vântul, are ochi de vultur, vede astfel de bucurii, pe cari un european de abia cu telescopul de le-ar putea vedea. Câmpul cel mare, ce se pare fără margini i-a obișnuit ochiul spre a vedea departe.

Dacă voiești, iubite cititorule ca ochii sufletului tău să vadă departe, obișnuiește-te, ca toate lucrurile să-le privească din un punct mai înalt, din punctul de vedere al eternității: quid hoc ad aeternitatem? Ce va urma din acesta sau aceasta pentru eternitate? aceasta să-ți fie punctul de privire cel mai sublim, cel mai înalt al vieții.

Între bărbații renumiți ai Angliei, unul dintre cel mai însemnați a fost: Toma Morus, cancelarul lui Henric al VIII. Și acest bărbat celebru, care ocupa prima demnitate după regele, era aruncat în temniță grea, futunecoasă. Regele său a cerut să-l recunoască prin jurământ de capul suprem al bisericii din Anglia. Morus însă n'a voit să-l recunoască nici prin jurământ, nici fără

jurământ, pentru că atunci ar fi lucrat contra conștiinței și convingerii sale și pentru aceea a fost lipsit de libertate. Și când nici suferințele închisorii nu l-au putut înfrânge, l-au osândit la moarte rușinoasă. Într-o zi l-au cercetat în temniță femeia și fiica lui. Toma Morus cu iubire le-a strâns la pieptul său. Acestea au voit să-l scape de la moarte, cu lacrimi în ochi, în genunchi se rugau de el să pună jurământul afurisit și numai la apariția, ca astfel să-și mântuie viața.

Morus plin de mâhnire se uita la ai săi, pe cari legăturile de sânge i-a făcut așa de scurți văzători, și i-a întrebat: „Ce sugetați cât timp ași mai putea trăi?” „O tată, și 20—25 de ani, spre fericirea familiei tale.” „Așa? Și voi poftiți dela mine ca pentru o viață pământescă mizerabilă de 20—25 de ani, să mă lapăd de eternitate cu toată fericirea ei? Niciodată!” Puțin timp Toma Morus încununat cu cununa martiriului a pășit în eternitate. Așa lucră omul într'adevăr mare.

Asamănă acum cu un astfel de suflet mare, pe tinărul amărât, pe care frica de batjocura soților săi îl îngrozește, și nu cutează să se depărteze de compania, care aduce jertfă întâiu lui Bachus, lui Venus, care de teama batjocurii soților săi — a căror laudă îți servește spre rușine — își aruncă sufletul în noroiul păcatului, calcă în picioare crinul neprețuit al nevinovăției sale, se lapădă de lucrurile dumnezeiești ale eternității, pentru o plăcere murdară, de câteva momente. Ce scurțime în vederi, ce grad de ușurătate și lașitate se recere la o astfel de procedare.

Acuza lașității e aceea, care scoate din sărite pe orice băiat și-l face tigrul turbat, — dacă i-o arunci în față. Dar este mai mare lașitate, ca aceea, când tinărul, — poate cuvintele soților săi, că „uitați-vă la sfântul” calcă în picioare virtute, cinste, fericire veșnică? Pe omul, care mi-ar zice: nu ai cutezanța să te arunci în groapa de murdării, îl încunjur, ca pe unul, care nu are mintea la loc, dar nu mă voi apuca să-mi arăt curajul sărind în groapa de murdării, — pentru că cu astfel de faptă nebună, voind să încunjur acuza lașității, aș comite cea mai mare lașitate.

Cu câțiva ani înainte de asta în Tirol s'a ridicat o capelă întru „memoria dreptății”. Cine a fost acest martir?

Aproape o sută de ani sunt, de când francezii în mai multe rânduri au năvălit asupra micului Tirol. Dar Tirolenzii au respins cu curaj oștile cuceritoare ale lui Napoleon. Conducătorii lor, cari au săvârșit adevărate minuni de vitejie pe câmpul de bătaie au fos: Andrei Hofer, Speckbacher și Petru Mayr. Totuș în urmă francezii în număr cu mult mai mare au subjugat Tirolul. Și Hofer și Mayr au devenit prizonieri. Acest din urmă a devenit martirul dreptății.

Mayr încă a fost judecat la moarte de tribunalul militar. Femeia lui Mayr s'a rugat de președintele tribunalului Baragay d'Hilliers pentru viața bărbatului său, a intervenit și femeia președintelui, care compătimia nespun pe Mayr și generalul era aplicat să schimbe judecata. I-a dat să înțeleagă, că-l mai chiamă odată la judecată și dacă va mărturisi, că nu a cetit proclamațiunea lui Napoleon, în care provoacă pe tiroleni să depună armele, li scapă viața.

— Citit-ai proclamațiunea majestății sale a împăratului cătră poporul din Tirol? — întrebă președintele.

— Am citit hârtia aceea mizerabilă —, dar nu am luat-o în seamă, — răspunse Mayr.

Și văzând surprinderea pe fața celor prezenți Mayr adause:

— Bărbat catolic din Tirol nici când nu-și va scăpa viața prin minciună!

Acesta era caracter iubite cetitorule! Era abia de 40 ani, dar nici etatea, nici femeia și copiii nu l-au putut îndupleca, ca să rostească minciuna, care-i scapă viața.

(Va urma)

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Pentru teatrale dela sate cea mai potrivită piesă e

O vișoară,

piesă populară în 3 acte de *Octavian Prie*. Umorul sănătos și motivele luate din viața noastră ardelenescă o fac una dintre cele mai atrăgătoare opere teatrale. S'a predat pretutindenea cu mare succes. Se afiă de vânzare la *Librăria seminarială din Blaj* (Balázsfalva) și costă 60 fil. plus 5 fil. porto.

Făt frumos din aier de dna *Leontina Ciura*. E minunata poveste a împăratului văzduhului Aurel Vlaicu — Făt frumos, căruia o zină îi apare în vis, vrăjindu-i fermecata împărăție a sferelor albastre. Un zimbet dulce se ivește atunci pe buzele copilului, iar mamă-sa îi cânta mereu:

Dragul mamei drag
Puiul mamei puiu.
Cui zimbești tu cu?
Razei soarelui?

E o frumoasă poveste, scrisă cu multă duioșie. Cititorii noștri o cunosc, căci a apărut mai întâi în coloanele acestei foi. Eleganta broșurică are pe copertă o ilustrație simbolică, reprezentând pe Vlaicu pe un șoim deasupra Carpaților. O recomandăm în deosebită atenție a publicului nostru.

Se afiă de vânzare la librăria seminarului teologic din Blaj și costă 24 fil.

PARACLISUL, carte de rugăciuni și cântări bisericești întocmită pentru tinerime. Blaj 1913. Tipografia Seminarului teologic gr. cat. — Cu plăcere atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra acestei cărți, care este întocmită, ce e drept, pentru tinerime, dară poate fi întrebuițată cu mare folos și de adulți, mai ales de membrii reuniunilor „mariane”. Chiar și preoții vor afla în aceasta carte mare ajutor în pregătirea tinerimii la primirea sfințelor taine. Ea, pe lângă o introducere frumoasă și instructivă despre rugăciune, conține: Rugăciuni de dimineața și de seara, întreagă Rânduiala Canonului de mângăere cel mic (Paraclisul) cătră Preasfânta Născătoare de Dumnezeu. Apoi urmează învățături amănunțite și limpezi despre s. Mărturisire (mărturisirea generală) și s. Cuminecătura și rugăciuni corespunzătoare la primirea cu vrednicie a tainelor acestora. Rugăciunile

diverse au în vedere deosebitelile noastre lipse sufletești și trupești. Dintre cântări se cuprind în „Paraclis” toate cântările dela s. Liturghie, troparele sărbătorilor mai mari și ale versurilor și încheie cu „Doxologia cea mare”.

Aceasta cărțiică cu un cuprins bine ales și atât de bogat costează numai 30 fil. Recomandăm cu toată căldura răspândirea ei. Se poate procura dela *Librăria Seminarială din Blaj*.

Proprietar, editor: **Vasile Moldovan.**

Redactor responsabil: **Augustin Gruția.**

Paturi de fer,

de aramă și jumătate aramă, paturi de copii, zițuri de căruță, sicrie de noapte, closete pentru odăi, spălător, stativ de haine, cuiere, cluscă pentru șoareci și cloțani, matrațe pe coarde și sârmă de oțel, așezate pe rame de lemn și fer, perdele și cadre de aramă, țesături de drot, paravane pentru cuptoare, ținătoare de cărbuni și lemne, vâtră, lopeți și alte unelte pentru focărit, dimpreună cu stativ, pat-canape de fer contractabile, dimpreună cu saltea de sârmă, divanuri șcl. Aranjamente de hotel, spitale, restaurante, de grădini șcl. liferează în prețul cel mai moderat

Garai Károly

pregătitor de mobile de fer și aramă în
A R A D.

(66) 5—52

7—12

8 zile de probă

trimit la ori și cine în schimb, sau pe bani, pe lângă rambursă:

- Ceas American de Nichel K 2 80
- > Patent Cap de cal K 3—
- > Goldin-American K 3 50
- > Cap de cal-Drumferat K 4—
- > Duplu-Cap de cal K 4 50
- > Neted-de Oraș K 5—
- > Cop. dupl. Imit. argint K 6—
- > De aur de 14 carate K 18—
- > Original-Omega K 20—
- > Wecker-Concurrent, obdus cu Nichel 20 cm. înalt K 2—
- > W. cu marca Junghans K 3—
- > Radium K 4—
- > cu 2 sonării K 5—
- > cu 4 sonării K 6—
- > cu muzică K 8—
- Orologiu-Pendul de 75 cm K 8—
- > cu baterie K 10—
- > cu muzică și baterie K 14—
- Rotund cu Sonarie K 6—

— Garanție în scris pe 3 ani. —
Spedare pe lângă rambursă.

MAX BÖHNEL

Wien. IV. Margarethenstrasse 27/671.
Prețcurant original de fabrică, gratis.

Înainte de ce ai cumpăra
Altoi de viță de vie,
VIN

Pomi, ori arbori de decor,

cere în interesul propriu Prețcurentul nostru ilustrat care conține pentru ori și cine multe lucruri folositoare.

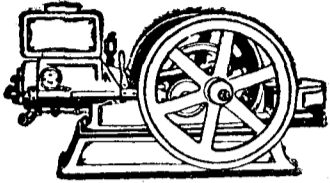
ADRĂSA: **Sücs Sándor fia**
szőlőoltványtelep és bortermelő részv.-társ.

BIHARDIÓSZEG.

(70) 3—16

E fapt în general cunoscut, că pentru mănarea aparatului de sfărmat cucuruzul, dumaticatul napilor, pentru mări și tăietoare de nutreț, s'a dovedit de cel mai bun

Motorul de benzin, original american **Waterloo.**

Se poate căpăta la

Dénes B.

Societate comandită, în BUDAPEST,
V., Lipot-körut 15.

Prețurent gratis și franco,

(69) 4-13

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Prețul tabloului cor. 1'50 fil.

Singură și veritabilă ALIFIA CENTIFOLIA a lui A. THIERRY.

Oprêște și încetează veninarea sângelui. Face superflue orice operație. Folosește femeilor lăptătoare, ajută pornirea laptelui, nu se întărește pieptul. Orbalțul de piept (foc viu), folosește la orice răni învechite, răni deschise la picioare umflate, la caries, răni venite prin lovituri, tăieturi, împușcături, strivituri, împunsături, sdrobituri, se folosește pentru îndepărtarea corpurilor străine de e. țanduri de lemn, spini, sticlă, alicie, năsip, prav etc. la creștere din corp, la corbunculus, neoplasme, chiar și contra racului, viermi, putreziciune, rosături, orice arsături, rane ivite prin lunga zăcere a bolnavului, la bu-boaiie, curgere de urechi, precum și la copii mici contra opăreliei etc.

Are putere vindecătoare și sigură.

2 borcane costă cor. 3'60 se trimite cu ramburs (Nechname).

Se capătă la: Farmacia Török József, în Budapesta și la mai multe farmacii din țară. În mare (engro) la Talmayer & Weitz, la succesorii Kochmeister și la drogeria Fraților Radoványi în Budapesta. Unde nu se află depou, să se comande de la farmacia

THIERRY A. «Ingerul păzitor» în PREGRADA
(lână Rohitsch-Saurbrunn).

(70) 4-25.

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I.
Didactică pastorală f. 8° 408
pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica
f. 8° 586 pag. 5'40 cor. Sunt
indispensabilele fiecărui preot.

Se pot primi dela Librăria
Seminarului teol. gr. cat. din Blaj
cu prețul 9'50 cor.

A apărut: Elemi Népiskola Ertesítő
könyvecske — Indice pentru școlile popo-
rale primare. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria semi-
narului teologie greco-catolic din Blaj—Ba-
lázsfalva.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 1-5.

Edificiile proprii.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, me-
bile etc. în condiții avantajoase și cu
premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani
gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu
termin fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asigu-
rări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre
și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe
contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig.
p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la	
sfârșitul anului 1912	K. 5,456,645'67
Capitale asigurate pe viață achitate	5,458,689'43
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1912	foc „ 183,667,241'—
	vieată „ 11,740,710'—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	cor. 2.603,400'—

Prospecte și informații se dau gratuit în
birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Perseane versate în achiziții cu cerouri bune de
cunoștință se primesc în condiții favorabile în
serviciul institutului.

(19) 105-?

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătorie de clopot și fabrica de scaune de fier pentru
clopote a lui

Antoniou Novotny

în Timișoara-Fabric

43, 28-52

elopotele găurite

de mine inventate și mai de
multe ori premiate, cari sunt
provăzute în partea superioară —
ca violina — cu găuri după figura
S și pentru aceea au ton mai in-
tensiv, mai limpede, mai plăcut
și cu vibrarea mai voluminoasă,
decât cele de sistem vechiu, așa
că un clopot patent de 327 kg.
este egal în tonul unui clopot
de 461 gk. făcut după sistemul
vechiu. Mai departe se recomandă
spre facerea scaunelor de fier
bătut, de sine stătătoare, —
spre preajustarea clopotelor
vechi cu ajustarea de fier
bătut — ca și spre turnarea de
toace de metal.

Prețuraturile ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.